

JENSENS HJØRNE

1983

- Nogle erindringer og oplevelser fra Roskilde

ARNE JENSEN

Jensens Hjørne 1983

Artikler i udvalg fra Dagbladet i Roskilde

1982, Arne Jensen

1. udgave 1. oplag

Omslag: Kaskade 140 gram

Bogen er sat med Times Roman

og trykt hos:

Dagbladets Bogtrykkeri i Ringsted

Udgivet af: Markvardsens Boghandel, Roskilde

ISBN 87-981358-2-1

JENSENS HJØRNE

1983

- Nogle erindringer og oplevelser fra Roskilde

ARNE JENSEN

Udgivet af:
Markvardsens Boghandel 1983
Roskilde

Da der var rigtige heste på Hestetorvet

Det er kun bagateller og meget andet om en omstridt plads

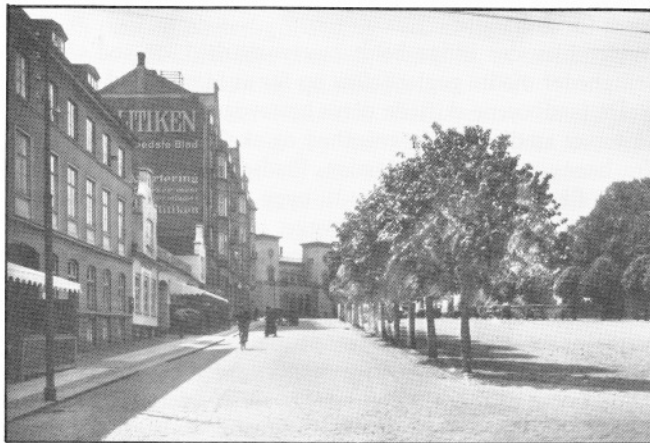
Militær, DSB, postvæsenet og så videre har altid haft deres rangorden - nogle vil måske kalde den hakkeorden- og det var der skam også i sin tid indenfor landbrugskonsulenterne. En hesteavlskonsulent var således det absolut fornemste, mens en stakkels regnskabskonsulent rangerede nederst på listen. I dag er det nærmest omvendt...

Årsagen til denne for hesteavlskonsulenterne traurige betragtning er, at jeg i denne artikel vil beskæftige mig med Hestetorvet - dengang der kom heste på det. I dag er de jo mere sjældne end en levende spegesild i Roskilde Fjord. Men der var altså engang, og det er endda ikke så forfærdelig længe siden, at hestene flokkedes på dette torv og hestefolk stimlede sammen. Det var særlig frederiksborgerne, der dominerede, og deres forkæmper nr. 1, statskonsulent A. Søndergaard, mønstrede hvert år med kendermine hopperne - altså frederiksborgerne - inden han gik ind på Promenaden til den audiens, hvor han modtog pressen og iøvrigt overbeviste mig om, hvad der siden har ligget mig på sinde, at en morgenbitter er ligeså nødvendig for legemet som en gudstjeneste for sjælen.

Torvet var flankeret af en mængde restaurationer, og midt på det blev der handlet grise (grisser som det hedder på sjællandsk) og meget andet. Heste- og grisehandlerne boede rundt om torvet, og der var liv og glade dage på for eksempel Sjælland, Missionshotellet, Kronprinsen og Jernbanehotellet, når der blev handlet eller vist heste frem.

Iøvrigt blev Søndergaards hoppelukke dagen efter - det var i februar, og af en eller anden grund var det altid strålende solskin - afløst af det fornemme hingsteskue på Stændertorvet. Jeg husker engang, en ung karl skulle løbe med sin hingst fra Sjællands hestestald ned gennem Algade til torvet, Situationen havde vist helt taget magten fra ham, så han i sine blankpolerede støvler og hvide jakke drønedede af sted i så fornemt et løb, at den stakkels hingst nærmest så skamfuld ud på hans vegne.

Men tilbage til Hestetorvet. Det var dengang, der var

Da der var træer på Hestetorvet.

Da der var heste på Hestetorvet.

hyggeligt at være, længe inden det nuværende blev bygget. Men her vil jeg overlade ordet til Lise Nørgaard, der i en debatbog om byfornyelse, Bedre byer at bo i, blandt andet skriver:

Det hus, jeg blev født i, og som vi beboede nogle år før vi flyttede i villa, lå på Algade og vendte ud mod det gamle Hestetorv. Det var en enestående plads med en rolle i byens historie. I sin oprindelige form var torvet omkranset af gamle skyggefulde træer og gærdet af solide træbjælker med jernringe, hvori bønderne kunne binde deres heste, når de kom til byen for at handle.

Her blev der tillige holdt husdyr-marked, og ved sådanne lejligheder mødte gøgler-folket op for at få noget ud af dagen.

Da landboerne skiftede deres hestevogne ud med Fordbiler, lå torvet stadig i al sin enkelhed og skrånede ned mod byen, fra banegården til hovedgaden. Pladsen var det første, tilrejsende fik øje på, når de kom til byen med jernbane. Banegården var provinsens første og bygget i italiensk ny-renaissance. Da den sorterede under departementet i hovedstaden, blev den hurtig fredet, så ingen kunne gøre den væsentlig fortræd.

Hestetorvet sorterede derimod under det lokale styre, og det var grunden til, at det forsvandt under mystiske omstændigheder nogle år efter anden verdenskrig. En morgen begyndte bulldozerne at fræse torvet op. Og se, af ødelæggelsen rejste der sig med bystyrets fulde velsignelse et benzinanlæg, så grimt som et sådant overhovedet kan blive, en parkerings-

plads, og ud mod Algade - i forsænket niveau på det nu planerede område - en hæslig butikksbebyggelse.

Således kunne tilrejsende fra nu af blive grebet af den dybeste depression i samme øjeblik, de kom ud fra banegården. Men på denne praktiske måde kunne de også blive sjælelig beredt på at skue de videre ødelæggelser.

Lise Nørgaard har så evig ret i, at torvet ikke er, hvad det har været, men een ting har det bevaret, nemlig sin position som centrum for en mængde restauranter. For de gamle, som faldt, er der ny overalt, og tallet er i dag på en snes. Jeg vil koncentrere mig om een af dem, nemlig den nuværende George's Bodega, der i sin tid hed Grand Cafe. Den blev i 1920'erne startet af en ringstedsk herreekviperingshandler, der tilbragte hele sit liv på værtshus, så hans kone en dag opgivende sagde: Du kan jo ligeså godt ha' et selv. Den tanke fandt han yderst fornuftig, og resultatet blev altså Grand Cafe, der omkring 1930 blev overtaget af den tidligere overtjener Schneidelbach fra Hotel Prindsen. Han havde så formidable tjenere som Stille Hansen, Lars Peter Andersen og Richard Rasmussen, og en overgang underholdt selveste komponisten Hugo Telling i cafeen.

I en sen natte-time havde han begået en komposition. Den spillede han næste dag for tjener Rasmussen og spurgte om hans mening om den. Rasmussen svarede: Det er kun bagateller - og det hedder melodien den dag i dag.

Og det står til troende!

Mens hestene sveder, mændene transpirerer, og kvinderne echaufferer (undtagen amtsrådsmedlem Annie Nieleboch, der lige har meddelt mig, at hun tapsveder), sidder jeg her i sommervarmen - transpirerende- og skal fabrikere mit ugentlige hjørne. Jeg tror, at det bliver lidt af en blandet landhandel, hvor jeg kommer ind på små-aktuelle begivenheder og ikke, som normalt, gamle dages festlige Roskilde.

Roskilde er imidlertid stadig festlig, og også oplandet kan komme med bidrag til festlighederne. Der er således den skrækelige historie fra Frederikssund, hvor en arrestbetjent er tiltalt for samleje med en kvindelig arrestant, der huggede

hans nøgleknippe og forsvandt. Mine helt private kilder fortæller, at den stakkels arrestmand har berettet politiet, at han da absolut ikke havde haft noget intimt at gøre med den pågældende dame. Der var blot sket det, at han følte nattevarmen så uudholdelig i arresten, hvor han havde vagt, at han måtte smide alt sit tøj, undtagen underbukserne, hvorefter han lagde sig hen til en velfortjent hvile.

Mens han således blundede sødt, ringede klokken fra den pågældende dames celle, og han gik fluks derhen, idet han glemte at iklæde sig reglementeret uniform. Iført underbukser åbnede han derefter celledøren, og damen forklarede, at hun

skulle på toilettet, hvorefter han førte hende did. Mens hun forrettede sin nødtørft, gik han ind på herretoilettet for at forrette sin.

Så skete der altså bare det, at hun smuttede ud, tog hans nøgler fra uniformen, låste ham inde og forsvandt. Det bevirke-ede, at han blev fundet iført underbukser, og det gav politiet en mistanke om, at der var sket noget mere end toiletbesøget, og denne mistanke har man af en eller anden grund stadig.

En nær kontakt, jeg har hos politiet mener, at hans forklaring er lige så god som den, en mand gav, da han var sigtet for at have sat ild til sit stråttækte hus. Han sagde nemlig, at han havde siddet ude i sin have og røget en cigaret. Da han smed det stadig glødende skod ud på græsset, kom der ganske pludselig en gråspruv, svale, eller hvad det nu var for en fugl, og huggede cigaretten, hvorefter den fløj op på stråtaget og lagde den, hvor fuglen havde tænkt at bygge rede. Cigaretten antændte taget, og hytten brændte, men politiet troede mærkeligt nok ikke på hans forklaring, og det gjorde dommeren heller ikke.

Men lad mig lige vende tilbage til Frederikssund-historien. Her var vicepolitimester Torkil Petersen, Roskilde, anklager, fordi Frederikssunds politimester mente, at han selv var inhabil som chef for arresten. Jeg vil, for at forebygge enhver misforståelse, pointere, at jeg ikke har de ovennævnte oplys-

ninger fra Torkil Petersen, for jeg kender ingen, der som han er specialist i at smide mig ud af retten, når han ønsker lukkede retsmøder »af hensyn til sagens opklaring«. Men forleden var han yderst human (det skyldtes sikkert varmen). Der skulle være et grundlovsforhør med en brandstifter, og jeg var troligt mødt op for at referere det, men det viste sig, at der forinden var fastsat et retsmøde med en 16-årig, der skulle have fristforlængelse med hensyn til varetægtsarrest.

Torkil Petersen sagde: - Af hensyn til den sigtedes alder bør retsmødet foregå for lukkede døre, men da vi jo kender Arne som en pæn og hæderlig mand og ved, at han ikke vil skrive noget om sagen, når han ikke må, synes jeg, at han kan blive her i retten i stedet for at stå udenfor.

Dette fandt dommer Hans Chr. Beck yderst fornuftigt, så jeg fik lov at blive, og jeg har da heller ikke overtrådt tavshedsløftet. Men da jeg gik fra retten, var jeg hanestolt: Hvor mange har politiets ord, endda selveste vicepolitimesterens, for, at man er pæn og hæderlig? Jeg traskede med mine hurtige gammelmandsskridt ned til restaurant Club 42 i Skomagergade, hvor jeg fortalte servitricen, Ingrid Rasmussen, hvis største fortrin er, at hun er gift med min 60-årige legekammerat, Mogens, om hændelsen, hvortil hun svarede:

- Nej, Arne, jeg anede da ikke, at politiet løj så meget...

En farverig brandinspektør og en forbrændt journalist

Hvad en brand kan afstedkomme

I begyndelsen af 1920'erne skete der en katastrofe på Sct. Jørgensbjerg, da der opstod en brand, som bevirkede, at det meste af den gamle landsby forsvandt. Årsagen til at branden blev så stor, var måske, at Roskilde Brandvæsen ikke kunne komme, fordi det var umuligt at fange de heste, der skulle spændes for brandvognene. Hestene løb i et vænge, og da det var en dejlig sommerdag, var de så kåde, at brandfolkene, der jo ikke ligefrem var cowboys med lassouer, havde kvaler med at indkredse dem.

Sådan er det ikke mere, og en af de mænd, der har gjort mest for, at brandvæsenet i Roskilde har en position, der er landskendt, er den nu forlængst afdøde brandinspektør L. Engberg, og ham skal dette hjørne handle om.

Engberg var, for at sige det mildt, farverig. Han havde sit job til begyndelsen af halvtredserne, da han blev afløst af den nuværende stadsingeniør, J. J. Jensen. Det er vist ingen overdrivelse at sige, at brandfolkene både elskede og hadede ham. Elskede ham, fordi han til enhver tid gik ind for deres sag, og

hadede ham, fordi han under en brandslukning kunne blive så ivrig, at han sparkede dem bagi, for at det skulle gå hurtigt nok. Når det hele så var overstået, stod der imidlertid altid en kasse øl (af de gammeldags med 50 i) på brandstationen til en velfortjent efterslukning, og alle uoverensstemmelser var glemte.

Jeg har haft flere oplevelser med Engberg og vil her berette om et par enkelte. Engang var der en gårdbrand ved Viby, og jeg drog derud i Taxa. Da jeg stod på gårdspladsen og så alle længerne i flammer, påkom der mig en pludselig trang til at lade vandet, måske på grund af det fossende vand fra de mange brandslanger. Jeg spurgte Engberg, hvad jeg skulle gøre, og på sit saftige sprog råbte han til mig, at jeg kunne gå ind i hestestalden og forrette det nødtørftige. Det gjorde jeg så, men mens jeg stod i den stilling, alle mænd nu engang står i, når det foregår, nemlig med foroverbøjet hoved, ville skæbnen, at en glød fra det brændende loft faldt ned under halslinningen og satte sig fast på rygstykkerne.

Det bevirkede en så sindssyg smerte, at jeg uden at tænke

på blufærdigheden styrtede ud på gårdspladsen uden at have fået tøjet i en stand, så jeg kunne følge det gamle reglement om, at man bør bringe sine klæder i orden, når man forlader toilettet. Med gylpen åben forsøgte jeg i overværelse af en mængde chokerede tilskuere at få den skrækelige glød væk, og mens jeg skrigende opførte en indianerdans, kom Engberg hen til mig og sagde, idet han beskuede mit udseende: - Nej, ved De hvad. Den brandslange er for lille til en gårdbrand.

Ved en anden brand på en gård havde en mand fra Zonens Redningskorps fået noget brændende halm i det ene øje. Det gjorde absolut ikke godt, og Engberg kom over til ham og spurgte, hvad der var i vejen, da han stod og ømmede sig. Zonemanden forklarede, hvad der var sket og var temmelig ulykkelig, hvorefter Engberg sagde:

- Det er da ikke noget at pive for, mand. Sådan klarer man den situation.

Så tog Engberg sit ene øje ud og skyllede det under brandsprøjtevandet. Han havde glasøje.

Fra dengang, da ølflasker var lukket med korkprop og ståltråd

Et »Hjørne« som absolut ikke er for afholdsfolk

Dette hjørne er absolut ikke for afholdsfolk. Det handler nemlig udelukkende om øl, og det skyldes, at jeg en dag kom gennem Sortebrødrestrede. Her havde Schou Epa et udstillingsvindue med varer fra en rigtig gammel købmandsforretning.

Der var imidlertid ikke alene varer, men også apparater til at fremstille dem med, og et af dem var en øltappemaskine af kobber, som kunne producere fire flasker pr. minut.

Den var fra Tuborg, og depotindehaver Erik Wibholm fortæller mig, at kapaciteten i dag er noget større. Apparatet kaldes en kolonne, og den nutidige kolonne klarer 1200 flasker i minuttet.

Det fik mig ind på at studere ølkulturen i Roskilde, og den er ikke ringe. For det første havde Roskilde i masser af år sit eget bryggeri, hvilket jeg vender tilbage til om et øjeblik. Og for det andet er Roskilde den eneste by i Danmark, der med bestemthed kan sige, hvornår den første forhandler af Tuborg-øl kom.

Det var købmand J. S. Schade, Algade 12, hvor nu Codanhus ligger. Han underskrev den første kontrakt med Tuborg 27. juni 1887, og 1. juli samme år begyndte han forhandlingen.

I 1887 fik Schade hos »Roskilde Dagblad« trykt en »bejndtgørelse« om forhandlingen, og det skal såmænd ikke

undre mig, om den er sat af Lars Berthelsen, der døde i 1965 i en alder af 92 år. Han blev ansat på dagbladet som typografelev i en alder af 14 år, og blev senere eneindehaver. Efter hvad jeg kan regne ud, må Lars Berthelsen være født i 1873, hvilket vil sige, at han har gået med vinkelhagen på dagbladet i 1887.

Iøvrigt er »bekjendtgørelsen« så kuriøs, at jeg synes, den bør bringes her. Den lyder med den originale retsskrivning:

»Tuborg Øl. Fra den 1. Juli vil der i Herr Schades Ejendom i Ahlgade i Roskilde findes et Depot af vore forskellige Ølsorter i Bryggeriets originale Aftapning. Øllet skal forhandles til de samme Priser, som ere gjældende i Kjøbenhavn, nemlig: Lager-Pilsner & Wiener Øl 8 Øre pr. ½ Fl. Nürnberg-øl 10 Øre, Exportøl 12 Øre pr. ½ Fl. til hvilke Fabrikspriser Øllet ogsaa faas hos vore Forhandlere her i Byen og Omegnen, hvis Navne om nogle Dage vil blive bekjendtgjorte.

Vor Aftapningsanstalt udmærker sig ved, at den staar i umiddelbar Forbindelse med Bryggeriet, saa at Aftapningen af Flasker sker direkte fra Bryggeriets Kjældere fra selve Lagerfadene, hvorved opnaas, at Kulsyren i Øllet ikke undslipper, og da Øllet bliver pasteuriseret, opnaar det en langt større Holdbarhed end alt andet Øl, der ikke har undergaaet denne

Behandling. Begjæringer om Forhandling og Bestillinger paa Øl bedes adresserede til Tuborgs Øl Depot, Ahlgade, Roskilde.

Obs.! D'Hrr Forhandlere og Restauratører indrømmes den samme Rabat, som vi give Forhandlere i Hovedstaden. Øl på Træer forefindes i Depotet til følgende Priser: Lager Pilsner & Wiener Øl 18 Kr. pr. Td. Nürnberg Øl 20 Kr. pr. Td. Vore Ølvogne bringe Øllet til Døren saavel i Byen som paa Landet. Tuborgs Fabrikker, pr. Hellerup«.

Jeg har selv et meget nært forhold til øl. Ja det ved vi, vil nogle måske være ondsindede nok til at sige, men det er ikke på den måde, jeg mener det.

Forholdet er nemlig, at i fem år af mit liv boede jeg i en mini-lejlighed i Bryggergaarden, der ligger lige overfor Codanhus. Her blev i mange, mange år brygget lokalt øl, og mit logi var i tårnet. Mens der var bryggeri, hed tårnet »køllen«, og det var det fornemste sted i et bryggeri, for det var her, humlen blev tørret.

Jeg har ofte syntes, at der duftede at humle fra de gamle metertykke mure.

Det er måske derfor, man er blevet miljøskadet.

En journalists bekendelse om en 40-årig forbrydelse

Træk fra en boghandlerlærlings hverdag i 1943

Den tilsyneladende brandhårde, men i virkeligheden mest elskelige person, Roskilde politis hovedanklager, vicepolitimester Torkil Petersen, var for nogen tid siden, så venlig i et retsmøde at kalde mig et pænt og hæderligt menneske. Det har faktisk givet mig stort samvittighedsnag, for jeg er vist ikke så hæderlig, som politiet tror.

Efter adskillige søvnløse nætter har jeg besluttet, at sandheden skal frem for DAGBLADETs læsere, der er tolerante og overbærende. Så jeg må skrifte om min syndige fortid. Jeg

kan roligt røbe det, for det er snart 40 år siden, det foregik, så sagen er kriminelt forældet.

Men lad mig begynde med begyndelsen. Efter at jeg havde bestået en yderst ringe realeksamen fra Roskilde Katedralskole, blev jeg i 1943 ansat som yngste elev i Henrik Jensens Boghandel, der lå i Skomagergade, hvor nu Favør ligger. Det var et dejligt sted med etablerede forhold. Jeg startede med at være med til rengøringen, men det bedste var, når jeg skulle ned og ordne kælderen, for der kunne jeg gå og drømme om

Henrik Jensens boghandel i Skomagergade. Billedet er taget i 1969, inden ejendommen blev revet ned for at give plads for udvidelsen af Hami, der nu er afløst af Favor.

en dejlig pige, der kom i forretningen, og som boede i Karen Olsdatterstræde. Hun er nok død og borte forlængst, men de blækflasker, jeg flyttede rundt på, mens jeg tænkte på hende glemmer jeg aldrig. Hvordan hun så ud, kan jeg til gengæld ikke huske.

Da jeg ville gøre karriere indenfor forretningsverdenen, cyklede jeg også rundt med brochurer for bøger og deslige, som den elskelige Henrik Jensen syntes, at han ville berige omverdenen med. Han var iøvrigt af den gode, gamle type, der hver formiddag gik tur sammen med andre forretningsfolk ud ad Frederiksborgvej til Højskolen, inden de startede en behagelig dag med tilstrækkeligt folkehold.

Man bliver helt nostalgisk, når man tænker på Skomagergade dengang. Biler var der jo på grund af benzinmangel ingen af, i hvert fald ikke kørende, som man ser dem i dag. Til gengæld kom der andre biler, men de blev trukket af heste, og man måtte endda køre både op og ned ad Skomagergade.

Hestene var af en, for at sige det mildt, meget høj alder, men de kendte deres rute, så for eksempel mælkeemanden blot kunne aflevere sine varer det ene sted, hvorefter hans hest med bilen stillfærdigt trissede over til det næste.

På grund af min ideelle stræben for at gøre en forretningskarriere i lighed med den, min skolekammerat, Bjarne Fogh, har gjort hos A. P. Møller, blev jeg i løbet af få måneder forfremmet fra rengøringsafdelingen til at stå for salget af gramfonplader og frimærker.

Desuden solgte jeg de mest ubrugelige fyldepenne til de tyske soldater, og det skete på et skrækkeligt mellemskoletysk. Under besættelsen var det jo absolut en fjer i hatten at få tg i tysk, og det fik jeg.

Lønnen var imidlertid ikke overvældende, 30 kr. om måneden, og man skulle være i forretningen fra kl. 8 om morgenen til kl. 18 samt, tror jeg, kl. 19 om fredagen og kl. 20 lørdag. Samtidig skulle man jo så på handelsskole og derefter på cykel hjem til Gundsømagle. Men det gik da, og selv om jeg var skrækslagen, når jeg en mørk aften skulle passere bakken ved Vigensdal, har jeg da ikke særlig udprægede nervøse træknin-ger i dag.

Det er imidlertid lønnen, vi skal tilbage til. Allerede dengang havde jeg en trang til en enkelt bajer efter arbejdstid, og selv om den på Centralcafeen kun kostede omkring en kroners penge, var det en alvorlig belastning for et månedsbudget på 30 kr. Altså tog jeg et par gange som chef for firmærkeafdelingen et ark 20 øres, og det lusede godt. (Undskyld Torkil Petersen).

Jeg har en alvorlig mistanke om, at Henrik Jensen havde opdaget mine bedragerier. Der skete nemlig det, at jeg efter et års forløb fik tilbud om at blive journalistelev på Roskilde Tidende. Dengang var det ikke sådan sin sag at blive løst fra en lærekontrakt, men da jeg bad den gamle boghandler om det, sagde han med det mest strålende smil:

- Arne Jensen, skal vi to ikke ønske hinanden tillykke!

En kirkens mand på en 650 kubik-motorcykel

Kirken og jeg har altid haft et ambivalent forhold, hvilket ifølge ordbogen skulle betyde noget i retning af at indeholde to modsatte tendenser. Hvad det så vil sige, er jeg ikke rigtig klar over.

Men jeg ved i hvert fald, at jeg i sin tid gjorde et ihærdigt forsøg på at behage kirken og Vorherre. Det skete, da jeg som vistnok 9-årig, opdraget i et grundtvigsk hjem, pludselig fandt på - da jeg var helt alene - at sige højt og inderligt »Sgu, for fanden« og endnu værre ord.

Samvittigheden tyngede mig så meget, at jeg - stadig alene - som en undskyldning til Vorherre - satte mig til at synge »Nu titte til hinanden, de fagre blomster små«. Derefter havde jeg det bedre.

Men mit positive forhold til kirken kom først langt senere. Det var, da pastor Arnberg gav mig en øretæve under konfirmandforberedelsen, senere da domprovst Ege i min egenkab af referent satte mig ind i begravelsesteknikken og sidst, da jeg traf Viggo Kanding.

Det er ham, dette hjørne skal handle om. Det, jeg vil fortælle om Viggo er, at jeg har kendt ham i masser af år og i mange forskellige sammenhænge, som en tidligere statsminister ville have udtrykt det.

Viggo har som organist og leder af Roskilde Koncertkor givet mig og mange andre oplevelser i blandt andet domkirken, måske specielt dens riddersal. Det skal han have tak for. De, han synger for, siger, at han er inspirerende som dirigent, og det hævdes også, at han klarer orgel, klaver og et eller andet tredje instrument, hvis navn jeg på grund af førtidsforkalkning ikke kan huske. Men i hvert fald er han suveræn på området, hvad kvalificerede folk som Knud Hovaldt og andre pompøse personer kan bekræfte.

Hvornår jeg traf Viggo første gang, kan jeg ikke huske. men det må have været under hans årelange studium til præst. Dengang havde han også andre interesser og startede sammen med den nordiske mester i sværvægtsboksning, Claus

Schunck, samt ingeniør Jeppe Petersen, restaurant Kælderhal- sen og Grisen i Hersegade.

Her oplevede jeg, at han med den flid, der også kendeteg- nede hans teologiske studier, lærte det ædle kortspil, Sjavs. Jeg har iøvrigt aldrig været ude for så dårlig en taber som han. Han kunne vist ikke forstå, hvorfor Vorherre, der dog er hans arbejdsgiver, havde svigtet ham.

Viggo har mange facetter, og i Hvalsø-Særløse pastorat kan man glæde sig over hans prædikener.

Jeg blev også glad en aften. Det var da jeg overlevede en køretur med ham på hans ny erhvervede 650 kubikcentimeters Kawasaki-motorcykel. Jeg kom intentanende gående ud fra DAGBLADET's redaktion ved 22-tiden, da Viggo i læder- jakke og med behørigt visir bremsede og inviterede på en øl på Bryggerhesten. Nu er jeg i forvejen på grund af hans - for at sige det rent ud - lidt forvirrede temperament meget nervøs for at færdes med ham i trafikken, og det med motorcyklen kunne jeg slet ikke overskue.

Jeg tog imidlertid mod til mig, sprang op bagpå, omklam- rede pastoren om livet, hvorefter vi drøede ned gennem Hersegade og videre ad Algade. Han kørte vist over for rødt. Det gik helt igennem fint, men det eneste, jeg ikke brød mig om, var, at han under den kortvarige tur sad og glad nynnede »Nærmere Gud til dig«.

Vor Herre længe leve - men gamle redaktør Thomsen protesterede

Da Roskilde Tidende blev skrevet med Viking nr. 2 på honningetiketter

Brug den nu med fornuft, sagde bladudgiver Astrid Odense, Roskilde Tidende, da jeg 1. juli 1944 i en alder af 17 år trådte ind i pressens rækker som journalistelev på »Roskilde Tidende«, og jeg fik med værdighed overrakt en blyant Viking nr. 2 med den ekstra bemærkning, at jeg nu måtte passe godt på den.

Samtidig overdrog redaktør Chr. Thomsen mig en passende stabel manuskriptpapir, der af en eller anden grund var etiketter til honningkrukker, og så kunne jeg altså styrte mig ud i journalistikken. Jeg var lidt skuffet over den Viking 2, for jeg blev placeret overfor ældsteleven, Ivan Salto, der var så avanceret, at han havde anskaffet sig en slags forgænger for kuglepennen, og så skrev den endda med grønt. Til højre for Salto sad journalist Karl Jakobsen, der betjente sig enten af blyant eller en god gammeldags elastikpen, som først skulle i penneskafet og derefter dyppes i blækhuset. Mest duperet blev jeg imidlertid af redaktør Chr. Thomsen, for han var så fornem, at han skrev med en rød Penol fyldepen.

Vi var en kvartet, der i adskillige år mere eller mindre godt fik sendt en avis ud, men på grund af krigens papirmangel var den nu også kun ofte på seks sider. Det hele skete fra en redaktion, der indeholdt to telefoner til deling og en radio, der på en speciel bølgelængde daglig sendte nyheder fra Det radikale Venstres Pressebureau og Ritzaus Bureau. Det skete så langsomt, at man kunne nå at skrive det i hånden. Vanskelige ord blev stavet med navne, for eksempel Zenia: Zebra, Erna, Niels, Inge, Anders. Det kunne give lidt misforståelser, som for eksempel engang da en journalistelev i Aalborg fik skrevet, at en ny pave hed Peter Inger Ulla Søren.

Tidendes ekspedition rådede over én skrivemaskine, og kun Salto, når han var i sit mest charmerende hjørne, kunne få lov

Redaktør Chr. Thomsen.

at låne den. Ellers blev alt redaktionelt stof leveret pr. håndskrift. I dag ville en typograf vist nærmest korse sig over at få et håndskrevet manuskript, men dengang tog maskinsættere som Andersen, Madsen og Petersen med kyshånd mod et for eksempel 120 siders for andre ulæseligt byrådsreferat.

De var næsten lige så glade for det referat som for den bajer, vi indtog efter dagens møje i »Dybet«, hvor Martin Rasmussen, stereotypøren, smeltede det brugte bly om. Her sad vi så stiltfærdigt bænket, og en trofast gæst var bladets revisor, Leonhard Jørgensen. Der var forstandig og lavmælt tale, og Martin havde endda skrevet en slagsang, som blev sunget med alvorlig og inderlig røst. Den gik på melodien »Jeg står her hver aften på risten«, og den første linje lød: »Vi sidder hernede i Dybet og får os en lille én«.

Den blev altid sunget meget sagte, for vi skulle jo ikke provokere de ledende ånder, som regerede ovenover. Blandt dem indtog Chr. Thomsen absolut førstepladsen. Han var en chef, man fik så megen respekt for, at jeg, endnu 27 år efter hans død, drømmer om ham. Man kunne være bange for ham, for han var nu noget brysk. Han var bundet i de gode højskoletraditioner og det endda så meget, at det slog igennem, da jeg så ham i den eneste lillebitte bimmelim, jeg har oplevet ham med. Det var en skøn sommeraften i Roskilde Socialdemokrats redaktør, Chr. Niensens sommerhus ved Veddelev Strand. Pludselig var Thomsen væk, og det viste sig, at han var fortrukket ned til vandkanten, hvor han med sine gammeldags snørestøvler i meget stor nærhed af vandet sad ganske alene og frejdigt sang højt af Højskolesangbogen.

Han var af den gamle skole: Journalisterne skulle være til rådighed i alle døgnets 24 timer. Men det var han også selv. Dog undtagen om morgenen, for så mødte han først ved 9-tiden, og man skulle absolut ikke tale med ham, før han flittigt havde benyttet sin spyttebakke, drukket en kop kaffe og fået ild på cigaren fra Manniche's Efterfølger, men så var han også fremkommelig. Han var vel en af de fornemste referenter, vi har haft herhjemme. Jeg har oplevet, at folk takkede ham for, at han, efter at de en aften havde holdt en tale, næste dag ikke skrev, hvad de sagde, men hvad de mente!

Han var radikal i sind og skind, men han virkede bag kulisserne, og her kan det vel for første gang afsløres, at det var ham, som var årsag til, at Roskilde i adskillige år havde radikalt styre - også efter hans død.

Murermester Løve Jørgensen var mangeårigt radikalt medlem af byrådet, men han havde aldrig samlet særlig mange

stemmer. Så »opfandt« Thomsen læge Inga Nilausen. Hun erklærede sig villig til at opstille ved et valg, og hun trak, som det populære menneske hun altid har været, så mange stemmer, at Løve Jørgensen som nummer 1 på den radikale liste blev valgt til borgmester i stedet for den socialdemokratiske Wm. Willumsen.

Det medførte radikalt styre i Roskilde gennem mangfoldige år, og det sluttede - bortset fra en overgang med Børge Juel Hansen på borgmesterposten - egentlig først ved sidste valg, da socialdemokraten Lisbeth Olsen, iøvrigt Thomsens gamle journalistkollega, overtog tronen.

For en journalistelev kunne Chr. Thomsen være pertentlig indtil det uudholdelige. Men det værste var, at han altid havde ret. Engang var jeg i Kornerup til afsløring af en mindesten for befrielsen i 1945. Jeg sluttede referatet med at skrive: »Taleren udbragte et leve for Gud, konge og fædreland«. Da Thomsen læste det i korrektoren, vrissede han:

- Hvad er det dog for noget fordrukkent sludder?

- Jamen undskyld, hr. redaktør. Jeg mener, at jeg har refereret helt korrekt.

- Nå, har De det? Har De måske nogensinde hørt nogen stå og råbe: Vor Herre længe leve?

Rutebilchaufføren gav politimesteren tørt på

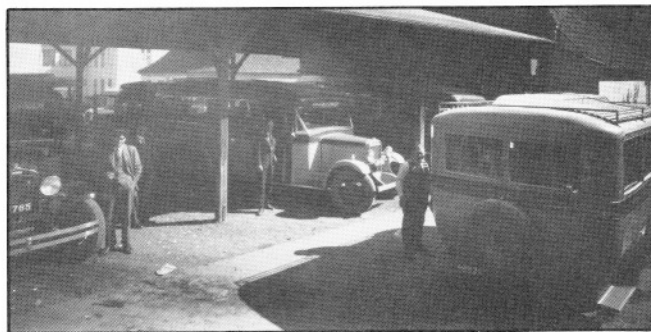
Om rutebilkørsel for 40 år siden

Laurits var i min barndom en institution. Han kørte rutebil mellem Roskilde og Hillerød, og gennem 5 år var jeg, når jeg skulle til og fra skole i Roskilde, to gange daglig med ham, Mølgaard, Lange Kaj, eller hvad de forskellige chauffører nu hed.

Grunden til at jeg drager Laurits frem i dette hjørne, er et foto fra bibliotekar Eva Tønnesens bog »Billeder fra det nu forsvundne Roskilde«. Det viser rutebilstationen, som den så ud i 1930'erne. Mange vil endnu huske den trangt, rutebilerne skulle gennem for at komme ind på stationen, og det var et mirakel, at det kunne lade sig gøre. Der var kun et par centimeter til Rutebilcafeen på den ene side og Jernbanehotellet på den anden.

Men tilbage til Laurits, der betjente såvel bilen som det sjællandske dialekt med samme selvfølgelige dygtighed, og der går masser af historier om ham. Det var således lige efter besættelsen, da det danske militær atter begyndte at befærde vejene. Laurits satte en ære i at overholde køreplanen, og da han en dag nærmede sig Hillerød og så, at han skulle holde tilbage for en militærkolonne, som var ved at komme ind på vejen, betænkte han sig ikke, men kørte med i kolonnen og ankom til endestationen i rette tid. Han blev her opsøgt af en motorcyklende MP'er, der sagde: »Så De ikke, at jeg prøvede at standse Dem?«, hvortil Laurits med uigendrivelig logik svarede: »Jo, men vi medtager ikke motorcykler«.

I det hele taget tog Laurits det ikke så alvorligt med færdselsregler og deslige, blot køreplanen blev holdt. Ofte placerede han os skoleelever på rutebilens tag, fordi der simpelthen ikke var plads i vognen. Det var jo dengang alle privatbiler var opklodset. Så var det en svir at køre ned gennem Algade siddende højt på taget af en rutebil over den uundværlige gasgenerator, mens skolekammerater, der boede i Roskilde, var henvist til noget så uopfindsomt som at gå på fortovet.

Eva Tønnesens billedtekst lyder: Flotte rutebiler i 1930'erne parkeret bag rutebilstationen med posthuset t.h. og Jernbanehotellet t.v. I midten anes banegården over halvtaget. I 1966 blev den nye rutebilstation taget i brug.

Ofte var rutebilerne fyldt til bristepunktet. Ikke blot fordi den private trafik var indskrænket, men det samme gjaldt antallet af rutebilture. Bilerne kunne dengang tage godt en snes passagerer, men af og til kom antallet over de 100. Rekorden blev vist sat engang på en tur fra Aunstrup til Roskilde. Da bilen nåede hertil, steg 129 passagerer ud. Blandt dem var den daværende politimester, Aage Sørensen. Han sagde mildt bebrejdende til chaufføren, at denne måske havde taget lidt flere med, end politivedtægten tillod. Svaret udeblev ikke: »De steg da ikke selv af. Men det var måske, fordi De havde fået en ung pige på skødet!«

Til slut endnu en historie om Laurits: Engang sendte gartneriet Hytten, der lå, hvor Risø nu ligger, en krans, som skulle med videre på ruten. Netop den dag var passagertallet helt kolossalt, og Laurits kunne dårlig røre sig på førersædet, ligesom han absolut ikke havde kontakt med passagererne. Han råbte så på sit sjællandske: »Er der noun døde ned bavi?«

Fugleskydning er ikke tant og fjas - det hele

Kuriøse træk fra et 196-årigt selskabs historie

Der er hvert år mange fugleskydninger i Roskilde, men den »rigtige« er nu den, de gode brødre i Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab i de sidste 196 år har holdt så godt som hvert år den første tirsdag i juli. Det skete også i år, og det får mig til at mindes enkelte episoder gennem de sidste snart 40 år fra denne formidable begivenhed.

Det er jo ikke tant og fjas det hele. Det drejer sig om agtede og ansvarsfulde borgere, der denne dag begiver sig til Roskilde Håndværkerforenings have, hvor fuglen så skydes ned under overholdelse af alle gamle regler. Inden jeg kommer til mine egne oplevelser, vil jeg lige tage et uddrag fra professor Jacob Kornerups lille skitse »Roskilde fra Frederik den Sjettes tid«, hvor han giver dette malende billede fra restaurant »Børsen« ved havnen, hvor det dengang foregik:

»Henad aften lykkedes det som oftest at få brystpladen skudt ned, og nu forkyndte ni kanonskud denne begivenhed. Den ny og den gamle fuglekonge tog nu hinanden i armen, brødrene fulgte efter med musik i spidsen op til salen, hvor det festlige måltid stod dækket, garneret med talrige vinflasker. Selskabet hengav sig med liv og sjæl til disse nydelser, og når den gamle afgæede fuglekonge havde udbragt en skål for den nye og ønsket ham en lykkelig regering og den nye takket den gamle for hans vise styrelse, afløste den ene skål den anden.

Brødrene lod vinene vederfares fuld retfærdighed og tømte de bredfyldte bægre, lige til solen viste sig over den østre horisont, ja, ofte længe efter. Så vandrede man arm i arm i en overvættets glad stemning op ad bakken til Roskilde. Som et tegn på, hvor varmt det kunne gå til ved disse fester, hændte det, at gamle Jens Vægter en morgen efter en fugleskydning fandt selve justitsrådets kasket med guldsnoeren midt på torvet. Hans velbårenhed havde tabt den på hjemturen fra »Børsen«.

Såvidt professor Kornerup. I dag kan man selvfølgelig ikke opleve sligt, men det snerter måske lidt derhen ad. Da Roskil-

Eva Tønnesen, Roskilde lokalhistoriske Arkiv, har fundet dette billede frem som illustration til artiklen. Det forestiller fugleskydningen omkring århundredeskiftet, da man holdt den ved den forlængst nedbrændte Boseruppavillon, og det vil næste uges hjørne komme til at handle om.

des tidligere viceborgmester, Mulle Brønnum, der nu som servitrice charmerer gæsterne i Roskilde Håndværkerforening, om eftermiddagen modtog fugleskydningsbrødrene, efter at de havde været på Hotel Prindsen og indtaget sild, hummer og lammesteg, sagde hun i en fortrolig stund til mig. Hvordan kan det være, at de taler meget højere nu end i formiddags?

Denne bemærkning, der må være udsprunget fra en hjertets naivitet og god tro på den mandlige del af menneskeheden, får mig til at tænke på, at det gennem mange år var tradition, at der ved fugleskydningsmiddagen blev holdt en tale for damerne, selv om der aldrig har været et kvindeligt medlem af fugleskydningselskabet. Men en dame skulle der jo være til at høre talen, hvilket bevirkede, at den eller de servitricer, der var på arbejde, blev kaldt ind og stående måtte høre hyldesten til kvindekønnet. Engang var det dog ved at blive for meget af det gode. Det skete, da en forlængst afdød konservativ redaktør ved et forlængst afdødt konservativt blad efter talen for damerne to gange rejste sig og holdt endnu to taler for damerne.

Men der er da også andre ting at berette, for eksempel denne:

Fugleskydningen foregår på den måde, at man ikke behøver at være til stede for at blive fuglekonge, idet den ene broder skyder for en anden, og efter et for uindviede uforståeligt regnskab viser det sig så, hvem han skød for, og dermed er den nye fuglekonge kåret. For en del år siden blev den, hvis man kan bruge udtrykket, heldige, en mand fra Roskildes omegn. Han var ikke til stede. Så formanden ringede til hans kone og sagde:

- Goddag. Det er fra fugleskydningselskabet. Vil De ikke sende Deres mand herind, for han er blevet fuglekonge.

Den stakkels frue svarede:

- Jamen han er da til fugleskydning. For han sagde i morges, at det skulle han, og det ville han være hele dagen.

Resten af historien tilhører privatlivet.

Så var der også dengang, glade fugleskydningsbrødre deriblandt fuglekongen, med den store kæde, der giver udtryk for hans ophøjede stilling, sad på Hotel Prindsens fortovsrestaurant. Skæbnen ville, at Hjemmeværnsorkestret i forbindelse med en helt anden begivenhed trak op med fuld musik gennem Algade. En eller anden lav og nedrig person sagde til fuglekongen, at det var til ære for ham, hvorefter kongen - i fuld krigsmaling - i stram retstilling og med honnør hilste det lidt undrende orkester.

Til slut en historie om min personlige medvirken ved en fugleskydningsfrokost:

En fuglekonge skal året efter sin udnævnelse traditionen tro tale for majestæten. Det pågældende års indehaver af titlen var lidt nervøs for opgaven, så han bad mig skrive talen. Det gjorde jeg, for han var sådan et dejligt menneske. Men der gik kludder i det, da han ved forkosten fik ordet. Han sagde i al sin enkelthed:

- Nå, jeg skal altså tale for majestæten, og jeg vil sige... øh, nå, vent lidt, ja, jeg kan altså ikke læse, hvad den idiot til Jensen har skrevet. Men det er sgu da også lige meget. Længe leve Hans Majestæt. Nej for fanden, jeg mener Hendes Majestæt!

Eksamen var godt nok, men kroppens pleje det vigtigste

Glimt fra den gamle søbadeanstalt i Roskilde

Enhver dirrende nervøs 11-12-årig knægt, der for 40-50 år siden fik besked på, at han blev optaget på Roskilde Katedralskole, regnede med at endemålet måtte være en afgangseksamen efter en grundig boglig uddannelse. Men skolens gymnastiklærer, løjtnant V. Jensen havde den opfattelse, at det måske kunne være meget godt med hjernen, men kroppen og dens pleje var nu engang det vigtigste.

Herunder hørte ikke mindst svømmeundervisningen på Roskilde Søbadeanstalt, der blev nedlagt for snart 40 år siden. Med en sikkerhed og myndighed, der dog altid var elskelig, selv om man nu og da fik et dask i nakken, dirigerede han tropperne til vands, og for ham var frisvømmerprøven lige så vigtig som en eksamen, så vi lærte altid, hvor lidt eller meget, vi nu kunne lide det, at svømme såvel på som under vandet.

Det kunne nu være lidt af en blandet fornøjelse, for vandet var ikke særlig rent. Men det tog løjtnant Jensen sig ikke meget af. Han var jo ikke stadslæge, men svømmelærer, og man fandt da også hurtigt ud af at lukke såvel øjne som mund.

Søbadeanstalten var en institution for sig i Roskilde. Her regerede den lille, trivelige bademester Alfred Jensen, der som bibeskæftigelse byggede joller, som han lejede ud. Sønnen, Knud Jensen, fandt ud af, at han nok var bedre til bådebyggeri end faderen, og det var han, for det var ham, der skabte Roskilde Bådebyggeri. Her udfor lå søbadeanstalten hver sommer, placeret på utallige pæle, som møjsommeligt blev rammet ned, når sæsonen nærmede sig.

Vi elever fra katedralskolen var tvangsindlagt til svømning i sommermånederne, og hvordan vi egentlig nåede at trave ad Tuttesti og tilbage igen samt få en dukkert i den tid, der var afsat til gymnastiktimen, er mig en gåde, men vi nåede det. Sæsonen startede, når vandtemperaturen var den rette - og den var ikke ret høj. Vandindholdet af bakterier blev der ikke taget meget hensyn til, undtagen når der var østenvind, for så drev mærkværdige rød- og grønlig vandansamlinger hen og

Herre-badeanstalten, som den tog sig ud fra landsiden.

bevirkede, at mellemørebetændelse dengang var endnu mere almindelig end i dag.

For at behage vor strikse, men elskelige gymnastiklærer kastede vi os imidlertid ufortrødent i bølgerne, og andre gjorde som os, der jo var tvangsindlagte. Der gjaldt således den forlængst afdøde svømmeklub Næsten Kvik, der havde seks medlemmer, som badede hver morgen kl. 7 seks af årets måneder. Da badeanstalten forsvandt i begyndelsen af fyrerne, fortrak de til Vigen.

Nu har jeg nævnt, at vandets sundhedstilstand måske ikke var, hvad den burde være, men der var absolut sanitære forhold. I herreafdelingen var der således et net toilet med en spand, så man ikke yderligere skulle forurene badevandet. Dette toilet blev passet meget omhyggeligt af Alfred Jensens medhjælper. Når spanden efterhånden blev fyldt, sørgede han meget omhyggeligt for at tømme den - ud i vandet...

Trægården offersted for flere gamle guder

Et gammelt forlystelsessted, der nu ikke er mere

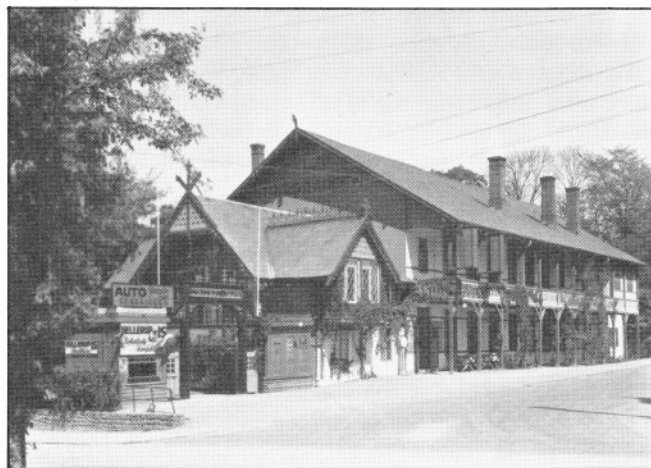
En tidlig morgen sad jeg ved morgenkaffen og så fra min lejlighed i Tværgården ud over det dejlige Berthe Margrethe anlæg, der er Klostermarkens sydligste del. Den menneskelige nysgerrighed kom op i mig, og jeg besluttede at finde ud af, hvad der egentlig tidligere havde været her. Læserne må finde sig i, at jeg vil belemre dem med disse optegnelser i den anledning.

Grundige studier hos Eva Tønnesen i lokalhistorisk arkiv på biblioteket yste, at der på grunden for omkring 300 år siden var offersted til nordiske guder, og offersted var det også for 50 år siden, men da var det til en græsk gud, nemlig Bacchus. Det skete i form af den berømmelige Trægården, hvor alt folket muntrede sig med kaffe, kager samt andre ting gennem generationer, indtil den sørgelige slutning i begyndelsen af 1940'erne da det hele var ved at gå ned og hjem og blev hjemsted for CB'erne, medlemmerne af civilbeskyttelsen. Efter krigen blev hele molevitten revet ned, og så kom det, man i dag kalder Trægården, nemlig de to beboelsesblokke.

Men jeg vil i det følgende koncentrere mig om det, alle ældre roskildensere forstår ved ordet Trægården, nemlig forlystelsesetablisementet. Her kom roskildenserne og omegnens borgere lige fra 1877, da de lokale aviser havde en annonce, hvori der stod: »Trægårdens Have staar daglig aaben for Familier. Kaffe, The samt kogt Vand paa Maskine. Ærbødigst Petersen«.

Det var den spæde begyndelse, men så kom der årtier med tant og fjas. Det bedrøver mig, at mit eneste kendskab til den gamle Trægården på grund af min ungdom indskrænker sig til et enkelt besøg, hvor min far trakterede mig med en sodavand, så jeg har ikke oplevet det, andre kan fortælle om.

Man dansede på en balkon, og i teatersalen, hvor der af og til var bal, var der en balkon, hvor den nuværende redaktør ved »Familie-Journalen«, Johannes Christiansen, i svundne tider tilbragte lange nætter, før han ved 5-tiden kunne gå hjem

Trægården i gamle dage.

med musikdirektør Osted, der boede i nærheden. De skulle nemlig have et spil skak, og for fuldstændighedens skyld kan det nævnes, at Johannes Christiansen, selv om han ikke er så ung, som han har været, fortsat er en af de færmeste spillere i Roskilde Skakklubs mesterklasse.

Selve statsminister Stauning dukkede af og til op. Han kom, efter hvad en daværende genbo, Oda Jakobsen, fortæller, skridende i jaket og bowlerhat med en madpakke dinglende i en sejl garnssnor fra pegefingern ind for at indtage sin pilsner. Det er måske derfra hans udtalelse stammer: »Når jeg går ind og drikker en øl på en restaurant, ser 20 mennesker det, og så bliver det til, at jeg har fået 20 bajere«.

I teatersalen afviklede man også sommerrevyerne, hvor det gik hårdt ud over byens kendte borgere. Der blev således sunget en sang på melodien »Med min hakke, min skovl og

Der var ofte sommerfester i Trægårdens have. Manden til højre er musikdirektør Sørensen på vej til toilettet. Om den siddende dame til venstre venter på at komme på dametoilettet, eller om hun opkræver gebyr for et besøg, er det ikke lykkedes at opklare.

min spade«. Den drejede sig naturligvis om malermester Hacke, landsretssagfører Skou og biografdirektør Stade.

Blandt den fornemme tjenerstab var C. Th. Hartvig, som senere blev graver i domkirken, hvor han serverede altervinen med professionel elegance. Når unge mennesker kommer til bal og det drejer sig om at få den eneste ene til at gå tur med sig i Berthe Margrethe Anlægget, mens nattergalen kvirrer, kan det selvfølgelig ikke undgås, at der kan blive lidt voldsomme sammenstød. Det skal også være sket en aften på Trægaarden, og Hartvig fandt - efter hvad mine kilder oplyser - at slagsmålet udviklede sig så voldsomt, at han måtte tilkalde assistance fra politistationen. Der blev sendt en betjent, men et kvarter efter ringede Hartvig igen og bad om hjælp, fordi slagsmålet fortsatte.

Den vagthavende på stationen sagde noget irriteret: - Jamen vi har jo lige sendt een mand.

Hertil kunne den stakkels tjener kun svare: - »Ja, det er meget godt, men han ligger nederst!«

Vi skal ikke mere opleve Knud Roulund i retten

Den hårdtslående Roskilde-advokat bakket ud af ræset

Jeg er ked af at skrive dette hjørne, for det handler om afsked med en af mine bedste venner, landsretssagfører Knud Roulund, der i et anfald af lettere sindssyge og dovenskab har besluttet at ende sin karriere som en af Danmarks fineste forsvarsadvokater 1. april og derefter ved Næsbyholm at tilbringe resten af sit liv som jordemodermand hos sin kone, forfatteren Grete Roulund.

Men som ældgammel 56-årig skulle det ikke undre mig, at han, der trods sit vilde liv har nået denne alder, som den gamle cirkushest, når den hører skraldpetens trump, rykker i marken igen og med ildhu forsvarer en tyv i underretten, en voldsmand i landsretten og en morder i højesteret.

Roulund er med hængerøv, posekinder og yderst utraditionel optræden i retten en værdig afløser for hans store idol, landsretssagfører Carl Madsen. For at sige det kort og klart: Roulund er blevet en institution i dansk retsvæsen, og det fryder han sig over, selv om hans blufærdighed forbyder ham at skilte med det.

Jeg tror ikke, at Roulund er brændt ud, men at han er blevet præget af den almindelige dovenskab, som indhenter os halvgamle midt i halvtredserne. Denne dovenskab præger også mig, så for at portrættere dagens mand i søgelyset, springer jeg over, hvor gærdet er lavest, og gentager en artikel, jeg skrev om ham, da han 1. august 1976 havde 25 års jubilæum som selvstændig i Roskilde. Det hed dengang:

- I fortrolige stunder taler han ofte om et eller andet københavnsmeesterskab i boksning. Ritualer fra bokseringen har han siden ofte taget med i retten. Han kan sidde ved forsvarerbordet og tilsyneladende tænke over alt andet end den foreliggende sag. Men pludselig springer han op fra ringhjørnet og langer anklageren en lige venstre - dog yderst sjældent med det resultat, at kampdommeren - eller i dette tilfælde kun en almindelig dommer - bryder ind.

Men lad mig komme lidt nærmere ind på Roulunds særegne

metoder såvel i retten som udenfor. Rent traditionelt vil man nok finde det mærkeligt, at en forsvarer anmoder en tiltalt om at tilstå, men den slags petitesser har han aldrig kunnet tage sig af. Finder han det formålstjenligt, gør han det - vel vidende at han i den sidste ende tjener sin klientens interesser.

Hans metoder har også givet anledning til avisdebatter. Det skete for eksempel for en del år siden, da han inviterede en morder til middag på Hotel Prindsen. Det fandt nogle uanstændigt. Men Roulunds standpunkt var: Manden kommer til at tilbringe resten af sit liv blandt tremmerne, og skulle man så ikke kunne unde ham en engelsk bøf?

I det hele taget er hans tolerance utrolig, og det samme er tilfældet med hans intolerance. Der er visse befolkningsgrupper, han hader, for eksempel voldsforbrydere og embedsfolk, der efter hans mening ikke efterlever samfundsmoralen.

Roulund er bulldozeren som advokat. Måske sveder han rigeligt, når han som den vel nok eneste advokat i Roskilde møder i højesteret. Til gengæld udfolder han der, som andre steder sin gå-på-mentalitet, selv om han muligvis taler lidt mere slebent end i underretten. Men når han - som han selv udtrykker det - vender tilbage til roerækkerne fra den store, slemme by, er det med resultater. For eksempel to vundne højesteretssager på et år.

Advokattilværelsen har imidlertid ikke være Roulunds hele tilværelse. Hans kendskab til raceduer er legendarisk, og det samme gælder iøvrigt heste og hunde. Dem havde han i rigt mål i sin villa i Holbæk, og de flokkes også om ham på hans og Gretes nye bopæl i Rørvig. I sin tid flyttede han fra Roskilde med velberådet hu, fordi han ved at sælge sin bil og køre frem og tilbage på cykel fra stationen kunne tabe nogle kilo. Hans omgangskreds undrer sig imidlertid over, at det ikke har sat sit synlige præg.

Da jeg skrev om Roulunds 25 års jubilæum, sluttede jeg: Denne artikel bør have en slutning, der er ligeså utraditionel

som Roulund. Han bad så mindeligt DAGBLADETs medarbejder om at skrive: Ud af hans klare, blå, intelligente øjne lyser visdom og toierance. Hans kone mente derimod, at der burde stå: Ud af hans rindende griseøjne lyser en lav og liderlig tankegang.

Roulund lovede mig en flaske whisky for den første version, mens hans kone satte en flaske gammel dansk i udsigt for den anden. Korrumperet, som man jo altid har været, bragte jeg begge versioner - og modtog to flasker.

Men når nu Roulund takker af, vil jeg slutte med en historie, som hans kone har fortalt mig:

Engang sad de på et hotel i Barcelona, hvor Roulund, der rent politisk betegnes som til venstre for Lenin og til højre for Hitler, brokkede sig (vist nok efter indtagelse af billig spansk cognac) over, hvor udueligt, det danske samfund var, når det

kunne vælge K. B. Andersen til udenrigsminister og Eva Gredahl til socialminister. Derefter rejste han sig og vandrede, måske lidt vaklende, men fattet, ud i det, der dengang var Franco-Spaniens Barcelona.

Grete Roulund regnede med, at han var gået ind på en af de nærliggende små beværtninger, men da han efter tre timers forløb ikke var kommet tilbage, blev hun noget nervøs.

Hun gik ud på de omtalte beværtninger og ledte efter sin mand, men uden resultat. Så opdagede hun, at hovedpolitistationen i Barcelona lå lige overfor, hvorefter hun gik ind. Her traf hun nogle nervøse betjente, og da hun spurgte efter en stor dansker, blev hun vist ind i et lokale, hvor en politiinspektør - han havde i hvert fald mange distinktioner - sad og talte med Grand Danois, der bad om politisk asyl.

Ridderne omkring det runde bord

Denne uges hjørne skal handle om et bord, der kunne fortælle historier om Roskildes borgere bedre end alle andre. Nu har borde det jo med ikke at kunne tale - hvis de da ikke er trebenede og benyttes af egnede medier - så jeg overtager dets rolle som herold.

Bordet må være omkring et hundrede år. Det stod i sin tid i den forlængst nedlagte Cafe Svanen i Skomagergade, og senere kom det til den nu også nedlagte Cafe Wolffhechel i Algade. (Det er en katastrofe, som de gode, gamle værtshuse nedlægges). I dag står det i en have på Lærkevej og tilhører forhenværende overbetjent Carl Kirkegaard. Han og jeg sad i går ved det historiske møbel og nød en enkelt pilsner, og vi kunne næsten, sentimentale som vi er, høre det fortælle.

Det kom imidlertid med så intime oplysninger, at jeg har sorteret dem med nænsom hånd og kun vil berette om nogle enkelte oplevelser, jeg selv har haft fra det, jeg med kong Arthurs hof i tankerne, vil kalde ridderne omkring det runde bord.

Første gang, jeg sad ved det, var vel i 1943, og jeg husker, at det var en stille formiddag. Ernst Christiansen, bedre kendt som Brygger Ernst, hvem det iøvrigt lykkedes at formøble en million på noget så livsvigtigt som tant og fjas, dengang en million var penge værd, sad med let sitrende hænder overfor mig. Jeg spurgte ham, hvad han nød til morgenmad, hvortil

han indigneret svarede: »Nyder og nyder. Jeg nyder sgu ikke noget. Jeg er glad, bare jeg ikke skal brække mig«. Den formiddag havde han imidlertid lyst til lidt fast føde og bestilte en gang havregrød. Da Svend Wolffhechels kone kom med grøden og en flaske mælk, så Ernst med den dybeste væmmelse på mælken og sagde til Svend Wolffhechel: »Den kan jeg altså ikke klare«.

Svend Wolffhechel forstod sin gamle vens problemer og kom et øjeblik efter med en halv flaske brændevin. Den blev hældt ud over den varme havregrød, og Ernst gik med god appetit i gang med menuen.

Senere i min brogede tilværelse sad jeg ofte og overværede, når malermester Gran, tømrermester Madsen samt kongelig diplomoptiker Niels Loius August Schultz spillede deres daglige Sjavs. Den varede fra kl. 11 til kl. 12, og så var det slut. Hver dag, år ud og år ind. Hver eneste dag skete der imidlertid det, at Madsen og Schultz kom op at skændes, og det foregik, så det ikke var for sarte ører. En dag kom der nogle turister ind og fik serveret kaffe. Værten Svend Wolffhechels bror, Emil, gav dem det ønskede, efter at han havde forvisset sig om, at de ikke var svenskere eller tjenere, for de to kategorier af menneskeheden betragtede han med mere eller mindre berettigelse som en pestilens.

Da turisterne hørte det yderst højrøstede skænderi mellem

de herrer Madsen og Schultz, spurgte de forskrækket værten, om; de ikke var stærkt berusede. Wolffhechel svarede: »Nej, det er de ikke, men det er nogle meget stærkt belastede patienter fra en af Sct. Hans' lukkede afdelinger. De er iøvrigt i det daglige ret uskadelige«. Da selskabet hørte det, fjernede det sig meget hurtigt.

Op så har dette møbel da for øvrigt også en gang optrådt som - nu er jeg en ældre førtidsforkalket herre - men jeg tror, det hedder puslebord. Det var da min veninde af hjertet, Mulle, som senere blev viceborgmester og endnu senere avancerede til stillingen som cheffoverinspektør i håndværkerforeningens restauration, skulle skifte ble på sin spæde datter, Bettina. Mulle og Bettinas far, maleren Poul Reimer, og jeg sad ved bordet, da en umiskendelig lugt sagde, at tiden var

Livet i Skomagergades små hyggelige gårde

Der var engang, en af Roskildes nogenlunde velbevarede gader, Skomagergade, var fyldt med små, hyggelige gårde, hvor man kunne beundre smukke blomsterarrangementer, hvor en stilfærdig svalebajer var saliggørende, eller hvor en ensom nattevandrer ugenert kunne lade sit vand risle, mens Carlsvognen tegnede sig på nordhimlen.

Den tid er forbi. Nu møder man så godt som kun stængede porte, men i denne min helt private afdeling af bladet vil jeg have lov at mindes en af de hyggeligste gårde, jeg har oplevet. Den lå, hvor nu Favør har supermarked, og her residerede bryderen og røgmanden William Holm, der forøvrigt blandt sine mange andre fortjenester blev far til Ole Holm, som nu driver restaurant Club 42 længere nede i gaden.

William Holms røgeri var ikke blandt de største i verden, men det spredte en duft, som var helt bedøvende og saliggørende. Når livets genvordigheder gik en alt for meget på, var der ikke noget mere helsebringende end at komme ned i hans kontor, der bestod af et skur på omkring to kvadratmeter. Når Holm så bred og i sit altid uforstyrrelige humør fik sat sig og knappet op for et par kælderkolige bajere, havde man det godt. Ved særlig festlige lejligheder kunne han finde på at skære et par stykker af en røget skinke, og så måtte der jo også et par enkelte brændevin til.

inde. Resolut hev Mulle det intetanende barn op på bordet og foretog de handlinger, der nu engang skal foretages i den anledning.

Fra andre borde kom Brygger Ernst, Søren Pirat, Perletand (han havde ikke en pløk i munden), Torsdags-Larsen, Roxy-Frandsen, og hvad de hed alle de venner, som nu forlængst er borte. Jeg har aldrig overværet en bleskiftning med deltagelse af så mange sagkyndige.

Om Bettina, der hele sin barndom igennem måtte lide under, at jeg tog hende på skødet og fortalte hende »Konen i Muddergroften«, så hun i dag kan den udenad, er blevet miljøskalet ved den lejlighed ved jeg ikke, men hun underviser i hvert fald nu efter veloverstået eksamen fra Kunstakademiet i AOF's aftenskole i tegning af nøgenmodel...

Besøg hos bryderen og røgmanden William Holm

Ude på gaden drøede bilerne, men i Holms lille kongerige var der fred og idyl. Den kunne dog hen mod slutningen af hver måned blive afbrudt.

Det skete, når Fiske-Marius fik sin folkepension og festede i sin lille lejlighed over røgeriet. Han var omkring de 70 og handlede med fisk, hvilket man både kunne se og lugte. Marius selv lignede af statur den gamle svenske konge, der spillede tennis, længe før Borg blev født, og han havde det mest sørgmodige, fugtige hængeoverskæg, jeg mindes. Når han fik sin pension, købte han to flasker brændevin, og så gik det livligt til i hans hjem, der med hensyn til renlighed lignede ham. Han inviterede altid sin veninde, der var lige så kuglerund, som han var tynd, og for resten på hans alder.

En augustdag, der var varm og lummer, sad Holm og jeg ved vores filosofiske pilsner, og pludselig hørte vi en rumsteren oppe fra Marius. Holm bemærkede: - Nu bliver han sgu erotisk!

Det var ikke helt forkert, for pludselig hørte vi veninden råbe på det dejligste sjællandske: Næi, Marius! Vælte mig, det ka du it, men jeg ka sæl læg mig!

Journalist-problemer, som læserne normalt ikke stifter bekendtskab med

Lidt o:n besværligheder journalister kan løbe ind i

DAGBLADETs og iøvrigt alle andre blades læsere tænker ikke over de tilsyneladende uoverstigelige problemer, der kan opstå, når en eller anden invitation dumper ind på en journalists skrivebord. Det er jo heller ikke deres hovedpine, for vi i branchen har at levere artikler og billeder, og hvilke besværligheder, dette kan berede os, er ikke læserens sag. Vi får jo vor løn for jobbet.

Det er så sandt så sandt, men jeg vil nu indvie denne rubrik læsere i, hvad en, eller rettere to, invitationer, kan medføre. Forleden inviterede domkirkens værge, E. Thorsen, til sjælemessen for kejserinde Dagmar, og det betød et hastigt overblik over ens garderobe. Mørkt tøj var jo dekreteret, så det mindst slidte sæt blev sendt til rensning. Da jeg stod foran spejlet i al min glans og herlighed, der måske ville finde nåde for dronning Margrethes øjne, opdagede jeg, at brune støvler til sort tøj ikke er den bedste konstellation. Altså et par nye sko.

Dronningen ville nok heller ikke synes om den svedbrømme, der var i den hvide skjorte. Altså en ny skjorte. Summasumarum 900 kr. til den langmodige skrædder. Dertil en absolut nødvendig klipning til omkring 80 kr. Og så siger læserne, at vi journalister ikke gør noget for dem!

Men for at føje spot til skade lagde dronningen slet ikke mærke til mig i al min overdådighed, og jeg stod endvidere i halvanden time på samme sted i krypten med de nye sko på. De klemte.

Fyrstelige besøg i domkirken kan give andre fortrædeligheder. 30. okt. 1974 var Jugoslaviens daværende præsident Tito i kirken, og det var et besøg, de få der deltog i det, aldrig vil glemme på grund af dets barske atmosfære. Af frygt for attentat mod den gamle præsident var Domkirkepladsen totalt afspærret. Kun politifolk og andre med særlige kort havde adgang.

Jeg var selv indehaver af et af disse magiske kort, men det havde kostet arbejde at få det, og det må jeg takke en gammel, nu i en alt for ung alder afdød roskildenser for. Det var tandlæge Holger Christensens søn, Bjørn Christensen, der dengang var direktør på Hotel Royal i København. Her skulle

pressens repræsentanter henvende sig, hvis de ville have et adgangskort, som de kun fik, efter at de i oversat betydning var blevet vejret og ikke fundet for lette. Jeg drog med firetoget til hovedstaden og stillede mig op i køen på en af Royals utallige etager.

Jeg opdagede, at jeg stod bag repræsentanter for for eksempel »The Times«, »New York Herald Tribune«, »Reuter« og andre på det internationale marked ret så kendte pressemedier, og i det selskab følte jeg mig nærmest som en lidt luvslidt fyr, der kom for at sælge snørebånd.

Men i det samme dukkede Bjørn Christensen op, og han blev min redningsmand. Han trak mig ud af køen og inviterede på et glas fadøl, mens han fik de dertil indrettede damer til at ordne det fornødne med kortet.

Da jeg havde fået det, sagde jeg pænt farvel og tak. Men Bjørn fortalte mig senere, at repræsentanten fra »Reuter« havde spurgt ham, hvor betydningsfuld den lille mand var, når han så hurtigt kunne få kort, mens alle de andre måtte vente. Bjørn svarede, at det var hofreporteren fra DAGBLADET. Reutermanden replicerede, hvad man jo kun kan give ham ret i: »O, I see, a very important person!«

Men tilbage til besøget i domkirken. Da Tito og hans kone sammen med dronning Margrethe kom ind i kirken, ledsaget af blandt andre den daværende biskop Hans Kvist og domprovst Østergaard-Nielsen samt civilingeniør Ove Engholmer, dengang som nu formand for Roskilde Domsogns Menighedsråd, var vi kun en snedkervends håndfuld mennesker nede i kirken. Men til gengæld var der mange andre såvel uden- som indenfor.

Hvert skridt blev nøje overvåget af politiets skarpskytter. Således havde jeg indtryk af, at en, der sad i koromgangen havde mig på kornet.

I stille stunder har jeg af og til gjort mig den tanke, hvad der ville være sket, hvis jeg havde ladet en knaldperle falde meget hårdt ned på kirkens stengulv. Jeg ved det i dag: Dette hjørne var ikke blevet skrevet.

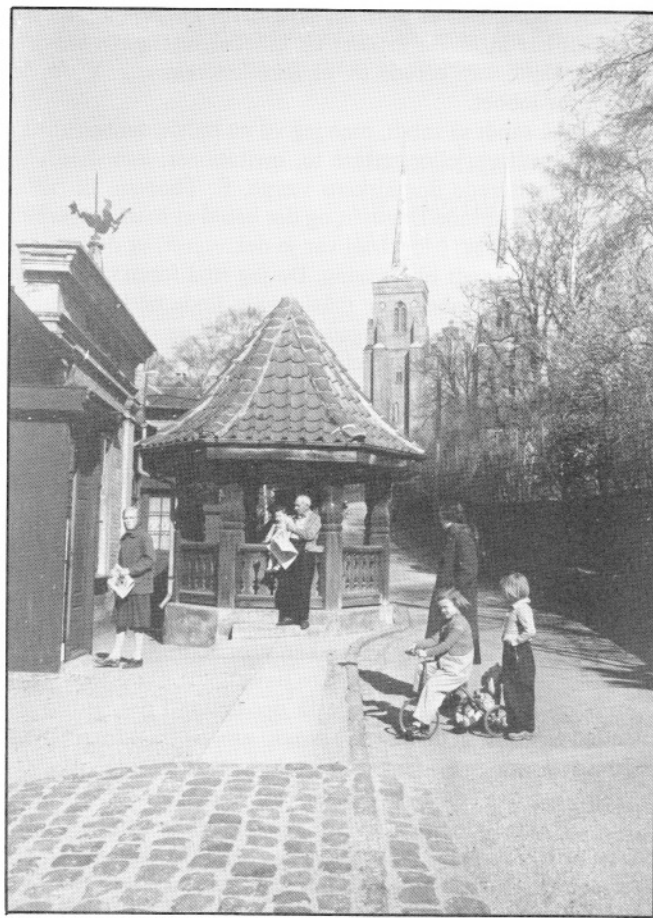
Peter Joham bar Tidendes pengeskab op på 1. sal

Erindring efter at have kikket Eva Tønnesens »Billeder fra det nu forsvundne Roskilde«

Når en gammel cirkushest hører skraldpetens tromp, eller hvad det nu hedder, må den i manegen igen, og således også med undertegnede. Nu havde jeg én gang for alle skrinlagt »Jensens Hjørne« for ikke at bukke under for stress eller fortidsforkalkning, men så kommer den prægtige Eva Tønnesen, leder af Roskilde lokalhistoriske Arkiv, gudhjælpemig med en bog, »Billeder fra det nu forsvundne Roskilde«, der får nostalgien til at bøge. Da jeg forleden sad og kiggede i den besluttede jeg, at jeg i de kommende uger hæmningsløst og uden Evas tilladelse vil stjæle fra den.

Der er således det billede, som ledsager denne artikel. Eva Tønnesen skriver som billedtekst: »Lille Maglekildestræde 1956. T. v. det gamle Maglekilde opført som vandkursanstalt i 1846, siden degraderet til beboelse og endelig nedrevet i 1972. Tilbage står brøndhuset ved en stor parkeringsplads. Fotograferet af Henrik Clausen«. Det lyder altså sære interessant, men Eva Tønnesen, der jo med hensyn til Roskildes historie kun er et barn, kan ikke vide, at hun er kommet til at bringe et billede af en i sin tid meget berømt person i byen, nemlig Peter Johansen, der står i midten med en avis, naturligvis DAGBLADET. Peter Johansen, eller Peter Joham, som han af en eller anden grund blev kaldt, var ud af en gammel Roskilde-slægt og opvokset i Støden. Han boede i Maglekilde, hvor jeg har haft den ære at være hans gæst ved hans 60 års fødselsdag for snart 30 år siden, og hvor han serverede sin specialitet, kogte, saltede ål. Alene de gør, at jeg aldrig glemmer ham.

Peter Joham var stærk som en bjørn, og det gav ham i hans ungdom adskillige problemer med politiet, men dem vender jeg tilbage til. Han tjente også kontanter på sine jættekrafter. Da Roskilde Tidende i begyndelsen af trediverne flyttede fra Skomagergade til Stændertorvet, skulle man have et tungt pengeskab med, men det var umuligt at få op ad trapperne til

Den navnkundige Peter Joham i Lille Maglekildestræde.

ekspeditionen på første sal. I det samme kom Peter Joham imidlertid forbi, så lidt på sagen og sagde: - Den klarer jeg.

Han fik så to af flyttemændene til at losse pengeskabet op på sin ryg, og mens trinene knirkede faretruende, gik han alene, langsomt men sikkert op ad trapperne og satte pengeskabet på gulvet, idet han sagde: »Vær'sgo bladudgiver Odense«. Den gode bladudgiver blev så imponeret, at han på stedet gav Peter Joham en hundredkroneseddel, og det var dengang en hundredkroneseddel var penge værd. At Peter så i løbet af kort tid fik den spenderet på vennerne på Cafe Wolffhechel i Algade er en anden sag. Men folk som Brygger Ernst, Rundetårn og Stoppenålen snakkede om den fest i mange år.

Tilbage til Peter og politiet. På grund af sine kræfter og sin livslyst skete det af og til, at han kom i vældige slagsmål. Det foregik fortrinsvis på det nu nedlagte Fjordvilla på Tuttesti, og Peter blev efterhånden en institution som byens førende slagsbror.

Med årene svandt kræfterne, og da jeg en dag for en snes år siden traf ham på Stændertorvet, var han blevet den ældre, ærværdige herre, som man ser på billedet. Vi gik ind og fik et par pilsnere på Palæ-Cafeen, og her ville skæbnen, at vi mødte arrestforvarer Lind, hvis kone iøvrigt i sin tid på grund af sine evner ud i madkunsten var årsag til, at arresthuset i Roskilde blandt fangerne fik det kærlige tilnavn »Pension Lindely«.

Nå, Lind havde i sin ungdom været gadebetjent i Roskilde, og jeg kunne forstå, at han og Peter Joham i årenes løb havde været involveret i flere bråvallaslag. Det snakkede de om med stor fornøjelse og gensidig agtelse. Man kunne ligefrem fra begges side mærke professionel anerkendelse af den andens armkræfter.

Peter sagde således: Ka' du huske, da jeg gav dig et par på skallen i Trægården?

- Ja, selvfølgelig. Men vi fik dig da siden på Fjordvilla, så du måtte ned med nakken.

- Det tror da fanden. I var jo fem mod én!

Arne Jensen har været journalist i Roskilde i 40 år. Samtidig har han fulgt med i de ting, der er sket i byen. Mødet med en masse spændende mennesker samt en mængde små og store oplevelser har med tiden givet ham lyst til artikelserien »JENSENS HJØRNE«, bragt i Dagbladet gennem de sidste år.

Arne Jensen, en af byens mest kendte og respekterede journalister, skildrer i sit »HJØRNE« små som store hændelser gennem de sidste par snese år i Roskilde.

Arne Jensen er kendt for sit vid og sin festlige fortællemåde.

BOM